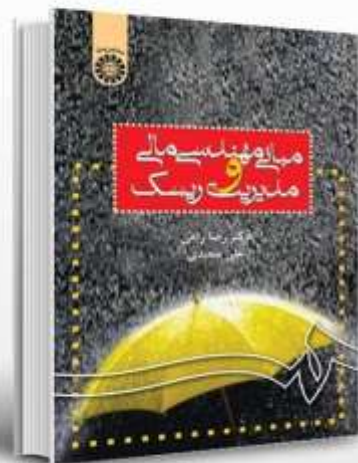

قرارداد و پیمان آتی در ایران

Forward & Future Contracts

کاری از هانی شیراوژن دانشجوی دانشگاه مازندران

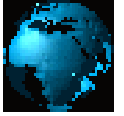

فهرست اصلی

- ۱- معرفی قرارداد آتی
- ۲- انواع معامله گران در بازار آتی
- ۳- معرفی کلی هج کردن و انواع آن
- ۴- ورود به قرارداد آتی
- ۵- معرفی قرارداد آتی در ایران
- ۶- نکته قابل توجه قرارداد آتی
- ۷- موسسه پایایی
- ۸- مکانیزم عملیاتی بازار های آتی
- ۹- مشخصات قراردادهای
- ۱۰- اتخاذ موضع
- ۱۱- بستن موضع قراردادی
- ۱۲- تسویه روزانه و نحوه محاسبه قیمت تسویه در ایران
- ۱۳- انواع تسویه روزانه
- ۱۴- نمونه قرارداد آتی در بورس تهران
- ۱۵- مشکلات قرار داد آتی
- ۱۶- مشخصات قرارداد آتی
- ۱۷- پایه و همگرای قیمت ها
- ۱۸- محدودیت های معاملاتی در بازارهای آتی
- ۱۹- مقایسه قرارداد و پیمان های آتی
- ۲۰- استاندارد حسابداری مرتبط با قرارداد و پیمان های آتی
- ۲۱- یک مثال از قرارداد آتی زعفران

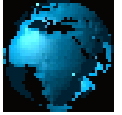

معرفی قرارداد آتی

قرارداد آتی عبارت است از توافق طرفین قرارداد برای انجام معامله در تاریخ مشخصی از آینده که مقدار کالا و قیمت آن نیز در قرارداد مشخص می‌گردد. در این قرارداد طرفین براساس میزان شناخت شخصی و براساس نیازها و خواسته‌های خود، قرارداد را تنظیم می‌کنند و از آنجا که قرارداد آتی استاندارد است (بر اساس کتاب سرمایه گذاری پیشرفته: پس در بازار بورس معامله می‌شوند **At and Over the Counter Market**), در مورد کلیه دارایی‌ها براساس نظرات طرفین قرارداد منعقد می‌گردد. از دید کتاب مدیریت سرمایه گذاری پیشرفته به آندسته از اوراق مشتقه ای استاندارد می‌گویند که در بازار ثانویه قابل معامله باشد.

از دید کتاب مدیریت سرمایه گذاری پیشرفته قرار داد آتی می‌تواند یک بدهی یا یک اهرم بسیار قوی در زمانی مشخص باشد که افراد می‌توانند آنچه را که در بازار امروز وجود دارد با همان شرایط در آینده به دست آورند.

انواع معامله گران در بازار آتی

Hedgers پوشش دهندگان ریسک: کسانی که می کوشند ریسک حاصل از نوسان قیمت را به حداقل برسانند.

Speculate خطرپذیران (سفته بازان): افرادی که با پذیرش ریسک بالا و انجام معاملات مکرر در پی کسب سوداند.

Arbitrageurs آربیتراژگران عبارت است از فرصت دستیابی به سود بدون ریسک، از طریق ورود همزمان در دو یا چند بازار.

معرفی کلی هج کردن و انواع آن

هجینگ به طور کلی به سه نوع تقسیم می‌شود که به سرمایه‌گذاران کمک می‌کند تا با معامله بر روی کالاها، ارزها یا اوراق بهادار مختلف سود کسب کنند. این سه دسته عبارتند از:

Future Contract (قرارداد آتی): این قرارداد توافق نامه‌ای استاندارد برای خرید یا فروش دارایی‌های اساسی با قیمت تعیین شده در تاریخ توافق شده توسط دو طرف مستقل درگیر است. قرارداد فوروارد شامل قراردادهای مختلفی مانند قراردادهای مبادله‌ای برای ارزها، کالاها و غیره است.

•بازارهای پول: یکی از اجزای اصلی بازارهای مالی است که در آن وام‌های کوتاه مدت، استقراض، خرید و فروش با سررسید یک سال یا کمتر انجام می‌شود. این موضوع شامل اشکال مختلفی از فعالیت‌های مالی ارزها، عملیات بازار پول برای بهره، فراخوان سهام است که در آن‌ها وام‌های کوتاه مدت، استقراض، فروش و وام با سررسید یک سال یا بیشتر اتفاق می‌افتد.

معرفی انواع قرارداد ها در ایران

۱- قرارداد نقدی

در این قرارداد ، خریدار می بایست کل مبلغ قرارداد را به علاوه کارمزد کارگزار به صورت نقد پرداخت کند و فروشنده نیز می بایست حداکثر ظرف سه روز ، کالای مورد معامله را به خریدار تحویل دهد.

۲- قرارداد سلف

در این قرارداد ، کل مبلغ در زمان انجام معامله توسط خریدار پرداخت می گردد و فروشنده متعهد می شود در تاریخ مشخص و زمان معین کالا را به خریدار تحویل دهد. این نوع قرارداد نوعی ابزار تامین مالی برای فروشندگان به شمار می رود.

۳- قرارداد نسبی

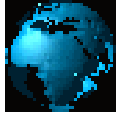
قراردادی است که کالا به صورت فوری به خریدار تحویل داده می شود و بهای آن در تاریخ سررسید ، به فروشنده پرداخت می گردد. این نوع قرارداد نوعی ابزار تامین مالی برای خریداران به شمار می رود.

۴- قرارداد آتی

قرارداد آتی قراردادی است که بر اساس آن فروشنده متعهد می شود در سررسید معین، مقدار معینی از کالای مشخص را به قیمت مشخص بفروشد و در مقابل، طرف دیگر قرارداد متعهد می شود همان کالا با همان مشخصات را در سررسید معین بخرد و برای این که هر دو طرف به تعهدات خود عمل کنند باید مبلغی را به عنوان وجه تضمین اولیه نزد اتاق پایاپای بگذارند که متناسب با تغییرات قیمت آتی باید این وجه تضمین اولیه را تعدیل کنند و اتاق پایاپای از طرف آنان وکالت دارد متناسب با تغییرات، بخشی از وجه تضمین هر یک از طرفین را به عنوان " اباحه تصرف " در اختیار دیگری قرار دهد و او حق استفاده از آن را خواهد داشت تا در سررسید با هم تسویه کنند.

" اباحه تصرف " از نظر فقهی به این معناست که هر دو طرف معامله، دخل و تصرف اتاق پایاپای را در وجه تضمینی که در اختیار بورس قرار داده اند، جایز می دانند.

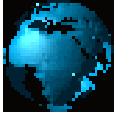
ادامه: معرفی قرارداد آتی

مقایسه قراردادهای مختلف از نظر زمان انتقال کالا و قیمت کالا

آینده	حال		نوع قرارداد
×		کالا	پیش فروش / سلف
	×	قیمت کالا	
	×	کالا	فروش نسبه
×		قیمت کالا	
×		کالا	قرارداد و پیمان آتی
×		قیمت کالا	
	×	کالا	معاملات نقدی
	×	قیمت کالا	

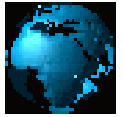
ادامه: معرفی قرارداد آتی (با در نظر گرفتن کتاب سرمایه گذاری پیشرفته)

✓ انواع قرارداد آتی در جهان:

Future Rate on Exchange Rate	قرارداد آتی نرخ ارز
Future Rate Agreements (FRAs)	قرارداد آتی نرخ سود
Future Contracts on Securities	قرارداد آتی روی اوراق بهادار
Future Contracts on Commodities	قرارداد آتی روی کالاها
Future Contract on Bond	قرارداد آتی اوراق قرضه

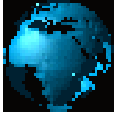
ورود به قرارداد آتی

فردی با انگیزه بورس‌بازی وارد بازار آتی زعفران می‌شود. این فرد معتقد است با توجه به قوانین حمایتی برای زعفران کاران، قیمت زعفران در چهار ماه آینده افزایش می‌یابد. قیمت نقد هر کیلو زعفران در حال حاضر معادل ۸۵۰۰ ریال می‌باشد و وی انتظار دارد قیمت هر کیلو زعفران در چهار ماه آینده حتی به ۱۰۵۰۰ ریال نیز برسد. قیمت تحویل آتی چهار ماهه زعفران ۹۰۰۰ ریال است، بنابراین وی ۱۰ فقره پیمان آتی خرید منعقد می‌کند. حال اگر در چهار ماه آینده قیمت زعفران واقعاً افزایش یابد و به ۱۰۰۰۰ ریال برسد شخص مورد نظر منتفع می‌گردد و در صورت کاهش قیمت زعفران در آن زمان، وی متضرر خواهد شد.

بنابراین افرادی در این بازار موفق خواهند بود که بتوانند اطلاعات بهتری را به‌موقع در دسترس داشته باشند و بر آن اساس، پیش‌بینی صحیحی از روند قیمت‌ها به‌دست آورند.

دارایی پایه چیست ؟

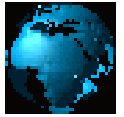
ابزارهای مشتقه از جمله قراردادهای آتی، ابزاری هستند که قیمت و ارزش آنها از یک دارایی که اصطلاحاً به آن «دارایی پایه» می‌گویند، مشتق می‌شود. معمولاً در بورس‌های کالایی دنیا، دارایی‌های مختلفی از جمله محصولات کشاورزی، انواع فلزات، انواع فراورده‌های نفتی و سایر محصولات به عنوان دارایی پایه قراردادهای آتی مطرح می‌شوند.

نکته قابل توجه قرارداد آتی

برای استفاده از قرارداد آتی کالا باید به این مسأله توجه داشت که هزینه استفاده از این قرارداد نسبت به خرید نقدی باید کمتر باشد. برای توضیح این مطلب فرض کنید که هزینه‌های معاملات وجود نداشته باشد و همچنین هزینه وام گرفتن و وام دادن، هر دو یکسان باشد. در این شرایط اگر شما کالایی را در زمانی معینی از آینده نیاز داشته باشید، دو راه حل پیش روی دارید:

- کالا را در بازار نقد خریداری و تا زمان نیاز آن را نگهداری کنید.
- کالا را به قیمت روز در زمان نیاز بخرید.

ادامه: نکته قابل توجه قرارداد آتی

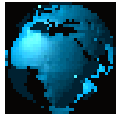
با استفاده از قرارداد آتی،
کالای مورد نیاز خود را
خریداری نمایید.

کالا را در بازار نقد خریداری و تا زمان نیاز آن را
نگهداری کنید.

<u>1900</u>	قیمت خرید با قرارداد آتی
-------------	--------------------------

1500	خرید دارایی
300	هزینه نگهداری و بیمه و ...
<u>1800</u>	قیمت تمام شده در تاریخ مصرف

انتخاب عقلایی = عدم استفاده از قرارداد آتی

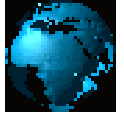
مؤسسه پایاپای (Clearing House)

اتاق پایاپای بورس یک بخش الحاقی به بورس است و نقش واسطه (ناظر) را در معاملات آتی ایفا می کند. این بخش، حسن عملکرد هر یک از دو طرف معامله کننده را تضمین می کند. اتاق پایاپای از مجموع های عضو تشکیل شده است. کارگزارانی که عضو این اتاق نیستند، باید برای انجام سفارشات، از طریق یکی از اعضای اتاق مزبور اقدام کنند. مهمترین وظیفه اتاق پایاپای، کسب اطلاع از رویدادها و معاملات روزانه است، تا بتوان «خالص موضع معاملاتی» هر یک از اعضا را تعیین کند.

پرداخت سپرده

سرمایه گذاران در بازار پیمان آتی مبلغی را تحت عنوان سپرده یا وجه الضمان (Margin) یا سپرده اولیه ودیعه هنگام عقد قرارداد نزد مؤسسه پایاپای قرار می دهند. بدین ترتیب ریسک نکول (یا سرباز زدن یکی از طرفین) به حداقل میرسد.

مکانیزم حساب تضمین

اگر دو سرمایه گذار مستقیماً با همدیگر توافق کنند، که دارایی را در آینده با قیمت مشخصی معامله کنند، با ریسک های زیادی مواجه خواهند شد. برای مثال، یکی از سرمایه گذاران ممکن است از معامله پشیمان شده، سعی کند از انجام آن خودداری نماید، یا اینکه سرمایه گذار منابع مالی لازم برای ایفای تعهد را در اختیار نداشته باشد. به همین جهت، یکی از مهمترین نقشهای بورس آتی، ساماندهی معاملات به گونه ای است، که **حساب تضمین** ریسک تخلف از اجرای تعهدات حذف گردد.

حساب تضمین معامله گران در کارگزاری و صندوق تضمین بازار

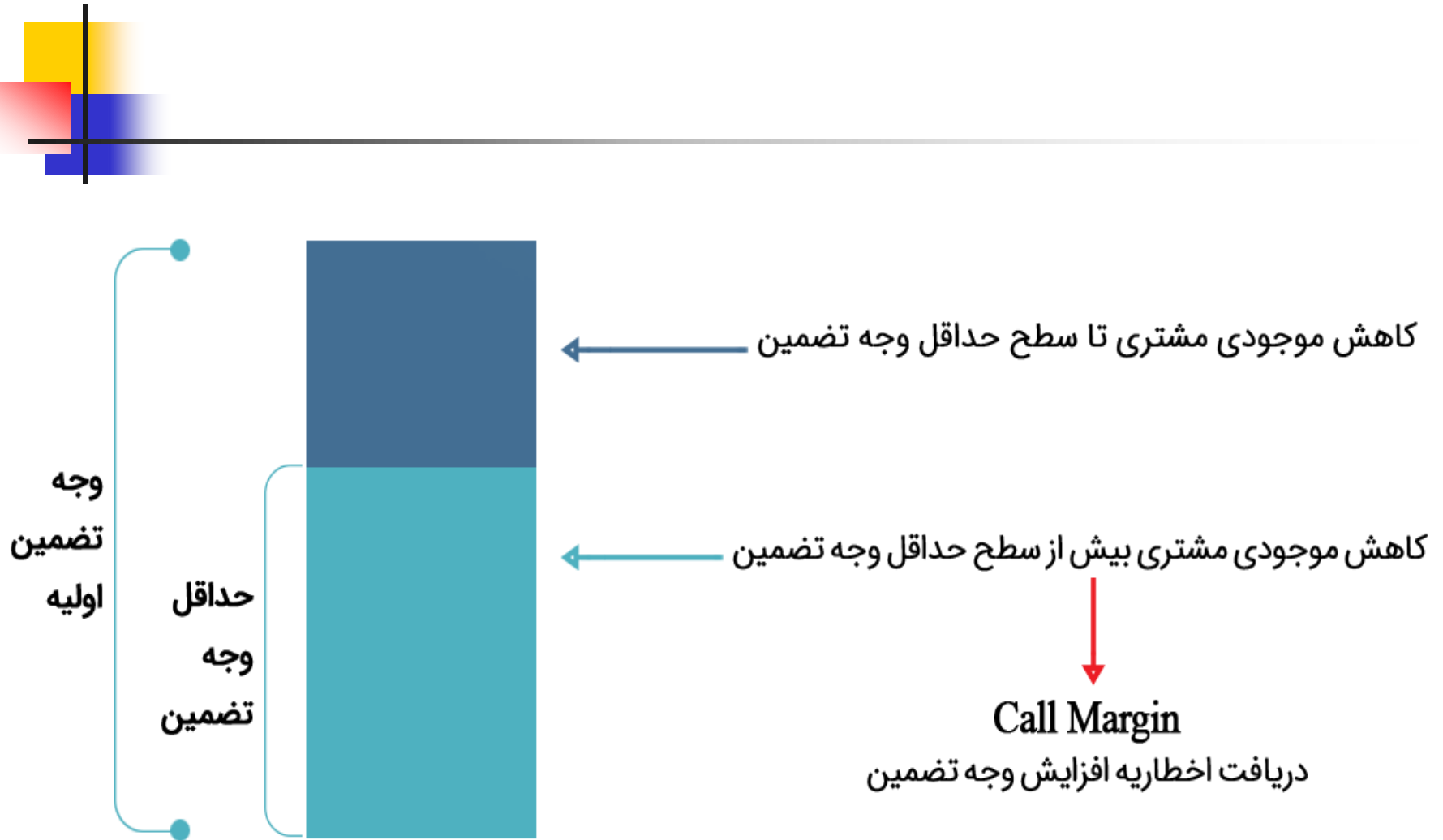
Margin account

Initial margin

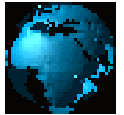
Maintenance margin

Margin call

Variation margin

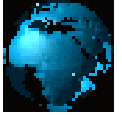
ادامه: مشخصات قراردادهای

دارایی پایه

دارایی پایه میتواند یکی از موارد زیر باشد:
نرخ ارز، نرخ سود، اوراق بهادار، کالاها

در صورتی که دارایی مورد نظر در قرارداد، کالا باشد، لازم است که شرایط قابل قبول کالا توسط بورس تعیین شود. برای مثال، بورس زعفران و طلا در ایران

ادامه: مشخصات قراردادهای

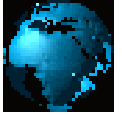
اندازه قرارداد

اندازه قرارداد، حجم دارایی را که طی یک قرارداد باید تحویل داده شود، مشخص می کند. به عبارت دیگر، مقدار استاندارد شده دارایی پایه را به اصطلاح «اندازه قرارداد» گویند. مثلاً ۵ تن (برای غلات)، ۱۰۰ گرم (برای فلزات گرانبها)

ماه های تحویل

معمولاً هر قرارداد آتی با توجه به ماه تحویل آن، خوانده میشود. بورس باید دوره دقیق زمان تحویل کالا را مشخص سازد. دوره تحویل در بیشتر قراردادهای آتی، کل ماه است.

ادامه: مشخصات قراردادها

نحوه تحویل

مکان تحویل سکه یا کالا باید توسط بورس آتی مشخص شود. این امر خصوصاً در مورد کالاهایی که هزینه حمل و نقل بالایی دارند، اهمیت زیادی پیدا می کند. مثال زیر نحوه تحویل سکه امام خمینی است که توسط بورس کالای ایران استاندارد شده:

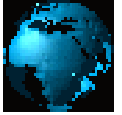
به طور مثال : فرآیند تحویل سکه به گونه ای است که کلیه مشتریان فروشنده باید در این روز دوشنبه (۲۵ دیماه) تا ساعت ۱۳ برای تبدیل سکه طلا به گواهی سپرده با بانک رفاه اقدام نمایند. همچنین مشتریان فروشنده می توانند علاوه بر این، حداکثر تا ساعت ۱۵:۳۰ همان روز به خرید گواهی سپرده سکه طلا در معاملات روزانه گواهی سپرده سکه طلا در نماد سکه تمام بهار تحویل یک روزه رفاه اقدام نمایند.

اتخاذ موضع

اتخاذ موضع (Position Taking)

- **موضع معاملاتی خرید Long Position**
طرف معاملاتی که توافق کرده است دارایی پایه را بخرد.
انتظار بازار: افزایش قیمت ها
- **موضع معاملاتی فروش Short Position**
طرف معاملاتی که توافق کرده است دارایی پایه را بفروشد.
انتظار بازار: کاهش قیمت ها

بستن موضع معاملاتی

دو نوع اتمام برای قراردادهای آتی وجود دارد:

➔ تحویل فیزیکی

➔ تسویه نقدی

بیشتر قراردادهای آتی (۹۸٪)، منجر به تحویل فیزیکی کالا نمی شود. علتش آن است، که اکثر سرمایه گذاران قبل از فرا رسیدن زمان تحویل کالا، موضع معاملاتی خود را می بندند.

تحویل دادن یا تحویل گرفتن کالا تحت شرایط قرارداد آتی، اغلب مشکل و در مواردی نسبتاً پرهزینه است.

یک پوشش دهنده ریسک معمولاً ترجیح می دهد موضع معاملاتی آتی خود را مسدود کند و خرید یا فروش دارایی را به شیوه معمول در بازارهای نقدی انجام دهد. بستن یک موضع معاملاتی به معنی ورود در یک معامله جدید و اتخاذ یک موضع معاملاتی عکس حالت قبلی است.

ادامه: بستن موضع معاملاتی

قیمت تسویه روزانه: قیمتی است که روزانه جهت به روز رسانی حسابها توسط "بورس" محاسبه و اعلام می گردد.

تسویه نقدی: توافق طرفین تعهد مبنی بر سقوط تعهدات ایشان است که بر مبنای آن تسویه نهایی بر حسب آخرین "قیمت تسویه روزانه" صورت پذیرفته و مانده وجوه مسترد می گردد.

ادامه: بستن موضع معاملاتی

ماه قرارداد: ماهی است که در آن "قرارداد آتی" سررسید می‌شود.

تحویل: تسلیم دارایی پایه "قرارداد آتی" سررسید شده توسط فروشنده به خریدار.

اعلامیه تحویل: اعلامیه ای است که توسط اتاق پایاپای جهت اطلاع خریداران از وضعیت تحویل کالا به آنها ارائه می‌گردد.

پیش پرداخت تحویل: وجهی است که خریداران باید به عنوان پیش پرداخت جهت تحویل کالا نزد "اتاق پایاپای" تودیع نمایند.

گواهی آمادگی تحویل: سندی است که توسط فروشنده "قرارداد آتی" و به منظور آگاهی اتاق پایاپای از آمادگی وی جهت تحویل کالا در قالب فرم‌های بورس ارائه می‌گردد.

تسویه روزانه و نحوه محاسبه قیمت تسویه در ایران

تسویه روزانه

طی عملیات به روز رسانی حساب ها، بر مبنای آخرین قیمت تسویه روزانه، سود یا زیان حاصله در اثر اتخاذ قرارداد آتی در طی روز، توسط اتاق پایاپای در پایان جلسه معاملاتی به حساب عملیاتی مشتری واریز یا از آن کسر می شود. دوره تسویه روزانه و عملیات به روز رسانی حساب ها، در صورت عدم تشکیل بازار جبرانی، بعد از پایان آخرین جلسه معاملاتی، آغاز می شود.

نحوه محاسبه قیمت تسویه

میانگین وزنی قیمت معاملات انجام شده، طی نیم ساعت پایانی آخرین جلسه معاملاتی طی آن روز است. چنانچه حجم معاملات انجام شده در نیم ساعت پایانی، کمتر از ۲۰٪ حجم کل معاملات همان روز باشد؛ برای محاسبه قیمت تسویه روزانه، میانگین وزنی قیمت معاملات انجام شده طی یک ساعت پایانی آخرین جلسه معاملاتی آن روز را در نظر می گیرند. در صورتیکه در یک روز هیچ معامله های انجام نشود، برای بدست آوردن قیمت تسویه، میانگین ساده قیمت بهترین سفارش خرید و فروش ثبت شده در تابلو معاملات در لحظه اتمام جلسه معاملاتی در آن روز، در نظر گرفته می شود.

انواع تسویه روزانه

مشتریانی که در طی دوره معامالت یک نماد معاملاتی، موقعیت تعهدی باز دارند؛ به عنوان مثال مشتری در طی موقعیت تعهدی خرید اتخاذ، ۹۰ GCES نماد معاملاتی کرده است، در این صورت تا زمانی که موقعیت تعهدی او در دوره معامله باز باشد، تسویه روزانه در پایان هر جلسه معاملاتی، برای او انجام می شود (معاملات یک مشتری در طی سه روز به شرح زیر می باشد اندازه هر قرارداد برابر ۵ می باشد).

روز اول : اخذ یک موقعیت تعهدی خرید به قیمت ۴۵۰

روز	قیمت تسویه
اول	۵۰۰
دوم	۵۱۰
سوم	۴۹۵

محاسبات سود(زیان):

روز	سود(زیان)	محاسبات	توضیحات
اول	۲۵۰	$-(500 - 450) \times 5 =$	قیمت تسویه بالاتر از قیمت خرید وی بسته شده است، پس او به عنوان یک خریدار، به ازای هر سکه ۵۰ ریال سود برده است.
دوم	۵۰	$-(510 - 500) \times 5 =$	مشتری موقعیت تعهدی خرید خود را باز نگه داشته است، قیمت تسویه امروز ۱۰ ریال بیشتر از قیمت تسویه دیروز بسته شده است، پس او به عنوان یک خریدار، به ازای هر سکه ۱۰ ریال سود برده است.
سوم	-۷۵	$-(495 - 510) \times 5 =$	مشتری موقعیت تعهدی خرید خود را باز نگه داشته است، قیمت تسویه امروز ۵ ریال کمتر از قیمت تسویه دیروز بسته شده است، پس او به عنوان یک خریدار، به ازای هر سکه ۵ ریال ضرر کرده است.
کل سود(زیان)	۲۲۵	$225 = -(495 - 450) \times 5$	مجموع سود (زیان) وی در طی سه روز؛ که در واقع همان تفاوت قیمت خرید در روز اول با قیمت تسویه روز سوم در اندازه قرارداد می باشد :

ادامه انواع تسویه

۲- مشتریانی که در طی دوره معاملات یک نماد معاملاتی، موقعیت تعهدی باز دارند ولی در طی امروز از طریق اخذ موقعیت تعهدی معکوس، اقدام به بستن موقعیت تعهدی خود کرده اند؛ به عنوان مثال مشتری چند روز قبل، در طی یک نماد معاملاتی موقعیت تعهدی خرید اتخاذ کرده است و امروز با اخذ موقعیت تعهدی فروش، موقعیت تعهدی خود را بسته است، تسویه روزانه در پایان جلسه معاملاتی امروز، برای او انجام می شود. معاملات یک مشتری در طی سه روز به شرح زیر می باشد(اندازه هر قرارداد برابر ۵ می باشد)؛

روز اول ؛ اخذ یک موقعیت تعهدی خرید به قیمت ۴۵۰

روز سوم ؛ اخذ یک موقعیت تعهدی فروش به قیمت ۴۹۰

روز	قیمت تسویه
اول	۵۰۰
دوم	۵۱۰
سوم	۴۹۵

ادامه انواع تسویه

محاسبات سود(زیان):

روز	سود(زیان)	محاسبات	توضیحات
اول	۲۵۰	$(500 - 450) \times 5 =$	قیمت تسویه بالاتر از قیمت خرید وی بسته شده است، پس او به عنوان یک خریدار به ازای هر سکه ۵۰ ریال سود برده است.
دوم	۵۰	$(510 - 500) \times 5 =$	مشتری موقعیت تعهدی خرید خود را باز نگه داشته است. قیمت تسویه امروز ۱۰ ریال بیشتر از قیمت تسویه دیروز بسته شده است، پس او به عنوان یک خریدار به ازای هر سکه ۱۰ ریال سود برده است.
سوم	-۱۰۰	$(490 - 495) \times 5 =$ + $(495 - 510) \times 5 =$	مشتری با اخذ موقعیت تعهدی فروش، موقعیت تعهدی خود را بسته است. تسویه روزانه در این حالت در دو مرحله انجام می شود: ۱. موقعیت تعهدی باز خریدی که از قبل داشته است تسویه می شود. قیمت تسویه روزانه ۴۹۵ ریال بسته شده است (۵ ریال کمتر از روز قبل) پس او به عنوان یک خریدار، به ازای هر سکه ۵ ریال ضرر کرده است. ۲. موقعیت فروش جدیدی که اخذ کرده است تسویه می شود. بدین صورت که قیمت تسویه روزانه ۴۹۵ ریال بسته شده است پس او به عنوان یک فروشنده که در قیمت ۵۱۰ ریال موقعیت تعهدی اخذ کرده است، به ازای هر سکه ۱۵ ریال ضرر کرده است.
کل سود(زیان)	۲۰۰	$(490 - 450) \times 5 = 200$	مجموع سود (زیان) وی در طی سه روز؛ که در واقع همان تفاوت قیمت خرید در روز اول و فروش در روز سوم در اندازه قرارداد می باشد:

ادامه انواع تسویه

مشتريانی که در طی روز در جلسه معاملاتی یک نماد معاملاتی، موقعیت تعهدی باز اخذ کرده و در همان روز با اخذ موقعیت تعهدی معکوس، اقدام به بستن موقعیت تعهدی خود کرده اند؛ به عنوان مثال مشتری در جلسه معاملاتی امروز موقعیت تعهدی خرید اتخاذ کرده است و مجدداً همین امروز با اخذ موقعیت تعهدی فروش، موقعیت تعهدی خود را بسته است، تسویه روزانه در پایان جلسه معاملاتی امروز، برای او انجام می شود

مثال: معاملات یک مشتری در طی سه روز به شرح زیر می باشد (اندازه هر قرارداد برابر ۵ می باشد)؛ روز اول؛ اخذ یک موقعیت تعهدی خرید به قیمت ۴۵۰ و اخذ یک موقعیت تعهدی فروش به قیمت ۴۹۰

روز	قیمت تسویه
اول	۵۰۰

محاسبات سود(زیان):

روز	سود(زیان)	محاسبات	توضیحات
اول	۲۰۰	$= (500 - 450) \times 5$ $+$ $= (490 - 500) \times 5$	<p>تسویه روزانه در دو مرحله انجام می شود؛</p> <p>۱. با اخذ موقعیت تعهدی خرید چون قیمت تسویه بالاتر از قیمت خرید وی بسته شده، او به عنوان یک خریدار، به ازای هر سکه ۵۰ ریال سود کرده است.</p> <p>۲. با اخذ موقعیت تعهدی فروش چون قیمت تسویه بالاتر از قیمت فروش وی بسته شده، او به عنوان فروشنده، به ازای هر سکه ۱۰ ریال زیان کرده است.</p>
کل سود(زیان)	۲۰۰	<p>مجموع سود (زیان) وی در یک روز؛ که در واقع همان تفاوت قیمت خرید و فروش در اندازه قرارداد می باشد: $200 = (490 - 450) \times 5$</p>	

نمونه قرارداد آتی در ایران

لیست قراردادهای آتی

دارایی پایه	نماد معاملاتی	اولین روز معاملاتی	اندازه قرارداد	ساعت معامله	حد نوسان روزانه قیمت	کارمزد معاملات	مهلت آمادگی تحویل	چریمه نکول در فرآیند تحویل
سکه طلای تمام بهار آزادی طرح امام خمینی (ره)	GC	۱۳۸۷/۰۹/۰۵	۱۰ عدد سکه	-	-	-	-	-
زعفران رشته ای بریده ممتاز (نگین)	SAF	۱۳۹۷/۰۳/۰۲	۱۰۰ گرم زعفران	شنبه تا پنجشنبه: ۱۰الی ۱۵	(+/-) ۵%	۰/۰۰۰۶۸ ارزش هر قرارداد	تا ۱۵ دقیقه پس از اتمام جلسه معاملاتی آخرین روز معاملاتی	۱% ارزش قرارداد
زعفران رشته ای درجه یک (پوشال معمولی)	OSF	۱۳۹۷/۰۸/۱۵	۱۰۰ گرم زعفران	شنبه تا پنجشنبه: ۱۰الی ۱۵	(+/-) ۵%	۰/۰۰۰۶۸ ارزش هر قرارداد	تا ۱۵ دقیقه پس از اتمام جلسه معاملاتی آخرین روز معاملاتی	۱% ارزش قرارداد
زیره سبز	CS	۱۳۹۸/۰۴/۱۷	۱۰۰ کیلوگرم	شنبه تا پنجشنبه: ۱۰الی ۱۵	(+/-) ۵%	۰/۰۰۰۶۸ ارزش هر قرارداد	تا ۱۵ دقیقه پس از اتمام جلسه معاملاتی آخرین روز معاملاتی	۱% ارزش قرارداد
پسته	PS	۱۳۹۸/۰۷/۲۱	۱۰۰ کیلوگرم	شنبه تا پنجشنبه: ۱۰الی ۱۵	(+/-) ۵%	۰/۰۰۰۰۶ ارزش هر قرارداد	تا ۱۵ دقیقه پس از اتمام جلسه معاملاتی آخرین روز معاملاتی	۱% ارزش قرارداد
نقره	SIL	۱۳۹۹/۱۲/۱۲	۱۰۰ گرم	شنبه تا پنجشنبه: ۱۰الی ۱۵ آخرین روز معاملاتی ۱۰ الی ۱۳	(+/-) ۵%	۰/۰۰۰۰۶ ارزش هر قرارداد	تا ۱۵ دقیقه پس از اتمام جلسه معاملاتی آخرین روز معاملاتی	۰/۱% ارزش قرارداد
صندوق طلای لوتوس	ETC	۱۴۰۰/۰۴/۱۲	۱۰۰۰ واحد سرمایه گذاری	شنبه تا پنجشنبه: ۱۰الی ۱۵	(+/-) ۵%	۰/۰۰۰۰۶ ارزش هر قرارداد	تا ۱۵ دقیقه پس از اتمام جلسه معاملاتی آخرین روز معاملاتی	۱% ارزش قرارداد
مس کاتد	COP	۱۴۰۰/۰۹/۲۷	۱۰۰ کیلوگرم	شنبه تا پنجشنبه: ۱۰ الی ۱۵	(+/-) ۵%	۰/۰۰۰۰۶ ارزش هر قرارداد	تا ۱۵ دقیقه پس از اتمام جلسه معاملاتی آخرین روز معاملاتی	۰/۱% ارزش قرارداد

شمش طلا	دارائی پایه
قرارداد آتی براساس شمش طلای مجتمع طلای موته	قرارداد آتی پذیرش شده
یک اونس طلا	اندازه قرارداد
بر اساس آزمایشگاههای مورد تائید بورس کالا . هر دو ماه .	استاندارد تحویل ماه قرارداد آتی
۲٪ (مثبت / منفی) با توجه به قیمت تسویه روز قبل	حدنوسان قیمت روزانه
الف : اولین روز معامله : اول ماه قرارداد ب : آخرین روز معامله : ه روز قبل از انقضای قرارداد	دوره معاملات
ه روز کاری آخر ماه قرارداد	تاریخ تحویل
انبارهای مورد تائید بورس و طبق نظر فروشنده	محل تحویل
۱۰۰۰ ری	حداقل تغییر قیمت سفارش
۱۵٪ قیمت پایه	وجه تضمین اولیه
۶۰٪ وجه تضمین اولیه	حداقل وجه تضمین
۱۰ قرارداد	حداکثر هر سفارش
ری	واحد قیمت
طبق مصوبه ۱۲۸۶/۱۲/۱۹ سازمان بورس و اوراق بهادار می باشد	کارمزد معاملات
روزهای کاری بورس از ساعت ۱۵ الی ۱۶/۳۰	ساعات معامله
۲۵٪ ارزش دارائی تعهد شده	بیش پرداخت تحویل
AUOZ	نماد کالا
کارگزار حداکثر ۳۰۰ قرارداد مشتری حداکثر ۳۳ قرارداد	سقف مجاز موقعیتهای معاملاتی باز
جریمه عدم ارائه گواهی آمادگی تحویل: یک در هزار ارزش قرارداد جریمه عدم واریز بیش پرداخت تحویل: یک درصد ارزش قرارداد جریمه عدم واریز باقی مانده (۷۵ درصد) مبلغ قرارداد جهت تحویل: یک درصد ارزش قرارداد	جریمه ها

نمونه بیشتر در ایران

گروه صنعتی و معدنی

ردیف	گروه کالا	پایه تخصیص		حدداقل خرید جهت کشف نرخ	حدداقل تخصیص (قرارداد جزء برای هر مشتری)	حد اکثر خطای مجاز تحویل (تورانس)	حدداقل خرید	حدداقل تغییر قیمت سفارش (در واحد اندازه گیری به ریال)	حد اکثر خرید
		واحد اندازه گیری	اندازه محموله						
۱	پوم و بیست فولادی، لختال	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۲۰,۰۰۰	۱	۱
۲	میلگرد، لیر آهن، ریل، نبشی و ناودانی	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۲۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۲۰,۰۰۰	۱	۱
۳	ورق گرم	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۵۰,۰۰۰	۱	۱
۴	ورق سرد، کالوایز، قلع حدود و رنگی	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۵۰,۰۰۰	۱	۱
۵	مس	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۵,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۵,۰۰۰	۱	۱
۶	سیم و مشول مسی	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۵,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۵,۰۰۰	۱	۱
۷	آلومینیوم (شمش خالص ۱۰۰۰ پوندی)	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۲۰,۰۰۰	۱	۱
۸	آلومینیوم (شمش خالص ۵۰ پوندی و آلیاژی)	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۵,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۵,۰۰۰	۱	۱
۹	روی	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۲۰,۰۰۰	۱	۱
۱۰	سرب	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۵,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۵,۰۰۰	۱	۱
۱۱	چدن	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۱۰,۰۰۰	۱	۱
۱۲	نپلا	گرم	۱	۱,۰۰۰	۵۰ گرم	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۵۰ گرم	۱	۱
۱۳	کنسانتره فلزات گرانبها	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۱,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۱,۰۰۰	۱	۱
۱۴	سولفور یوکیمن	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۵,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۵,۰۰۰	۱	۱
۱۵	سنگ آهن	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۵,۰۰۰,۰۰۰	۲,۵۰۰,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۲,۵۰۰,۰۰۰	۱	۱
۱۶	آهن اسفنجی، کنگله، کنسانتره و کلوخه سنگ آهن	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۵۰۰,۰۰۰	۱	۱
۱۷	کک	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۲۰,۰۰۰	۱	۱
۱۸	شاک سرب و روی	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۵۰,۰۰۰	۱	۱
۱۹	اکسید مس	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۲,۰۰۰	۱,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۱,۰۰۰	۱	۱
۲۰	اکسید آلومینیوم	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۱۰۰,۰۰۰	۱	۱
۲۱	هیدروکسید آلومینیوم	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۵۰,۰۰۰	۱	۱
۲۲	سیمان	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۵۰,۰۰۰	۱	۱
۲۳	سیمان سفید	کیلو گرم	۱۰۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۱۰,۰۰۰	۱	۱
۲۴	خودرو	تعدد	۱	۲۰	۱	۲۵٪ خیرین محموله قابل تحویل	۱	۱	۱

بندهای مرتبط با جدول پایه (دستور العمل معاملات کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس کالای ایران):

ماده ۱: اصطلاحات و واژه‌هایی که در این دستور العمل به کار رفته است دارای معانی زیر می‌باشد:

بند ۶: خطای مجاز تحویل (تورانس): عبارت است از میزان مجاز تفاوت وزن کالای تحویلی نسبت به کالای معامله شده که برای هر کالا توسط هیأت پذیرش تعیین و در قالب امیدنامه منتشر می‌گردد.

بند ۸: حدداقل تغییر قیمت سفارش: کمترین مقدار مجاز تغییر قیمتی سفارش‌های ثبت شده در سامانه معاملاتی است.

بند ۹: حدداقل خرید: کمترین مقدار از هر کالاست که یک کارگزار می‌تواند در بورس خریداری نماید.

بند ۱۰: حدداقل خرید جهت کشف نرخ: مقدار یا درصدی از عرضه هر نماد معاملاتی در بورس است که طبق مقررات باید معامله گردد تا نرخ کشف شده مورد تأیید بورس قرار گیرد.

بند ۱۱: حدداقل عرضه: کمترین مقدار مجاز عرضه در هر نماد معاملاتی طبق مقررات است.

بند ۲۲: قرارداد جزء: بخشی از قرارداد است که بر مبنای تخصیص کارگزار ایجاد می‌گردد.

بند ۲۷: واحد پایه تخصیص: کمترین مقدار جهت تخصیص در هر نماد معاملاتی است که تخصیص‌های کارگزار به مشتریان باید مضرب صحیحی از آن باشد.

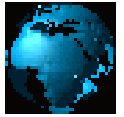

مشکلات قرارداد آتی

با توجه به این که قرارداد آتی بین خریدار و فروشنده به صورت مستقیم اتفاق می افتد، برخی مشکلات قراردادی امکان وقوع دارند که خود ریسک انجام این قرارداد را افزایش داده و فراگیر شدن آن را محدود می کند.

به همین علت عموماً قرارداد آتی بین مؤسسات مالی یا شرکت های صنعتی و بانک های معتبر اتفاق می افتد. بازار فرابورس مکانی است که قراردادهای آتی در آن مبادله می شوند.

حجم قرارداد تاریخ سررسید
استاندارد نبودن تاریخ سررسید
ریسک اعتباری
ریسک نقدی
نقدشوندگی قرارداد (تسویه نقدی)

معرفی پیمان آتی

پیمان آتی: نوع غیر استاندارد شده قرارداد آتی است. در این قرارداد نیز تحویل کالا و پرداخت قیمت آن در زمان آینده انجام می‌شود. در خصوص ماهیت و قیمت کالا، در زمان قرارداد همه چیز تعریف می‌شود.

قیمت توافقی در قرارداد را به اصطلاح قیمت تحویل می‌گویند. در واقع، بازار پیمان آتی بازاری اختصاصی است که نیازهای خاص دو طرف قرارداد را برطرف می‌کند؛ بنابراین، پیمان آتی را می‌توان همان قراردادهای شخصی یا مبادلات عادی مردم در نظر گرفت که با توافق انجام می‌شود. این نوع قراردادها از گذشته در سطح جامعه وجود داشته و اکنون بر اساس قوانین، به صورت استاندارد درآمده است. تاریخ تحویل و نحوه تحویل بر اساس قوانین بورس مشخص می‌شود، اما قیمت تحویل و حجم کالا بر اساس توافق خریدار و فروشنده تعیین خواهد شد. اتاق پایاپای بورس این قرارداد را تضمین می‌کند و روال کار بدون حضور فیزیکی دو طرف انجام می‌گیرد.

به طور کلی پیمان آتی به صورت قرارداد در دسترس همگان قرار ندارد و بر اساس شرایط دو طرف قرارداد انجام می‌شود. پیمان‌های آتی معمولاً میان شرکت‌های بزرگ منعقد می‌شود. در هنگام انعقاد پیمان آتی باید زوایا و ابعاد مختلف قرارداد از دیدگاه قوانین اسلامی بررسی شود. این نوع قرارداد تا حدودی با قرارداد سلف در بازار اسلامی مشابهت دارد.

بیانیه ریسک: فرمی است که قبل از فعالیت در بازار معاملات آتی باید به امضاء مشتری برسد که حاکی از اقرار شخص مذکور نسبت به آگاهی کامل وی از ریسک موجود در این معاملات می‌باشد.

مشخصات قراردادهای

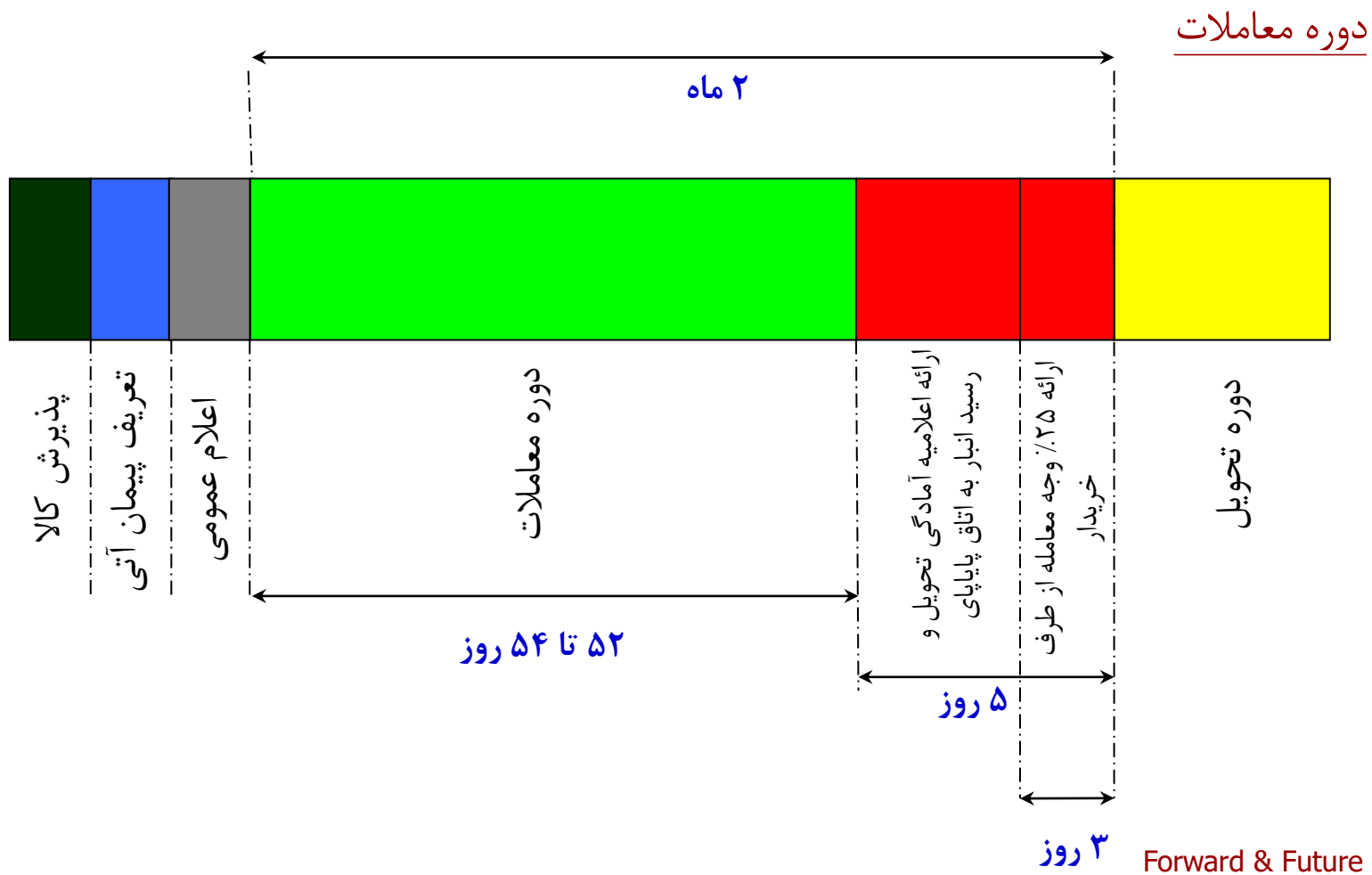
موارد زیر در پیمان های (قرارداد) آتی استاندارد میشود: (موارد ذکر شده مربوط به پیمان (قرارداد)

آتی کالا

۱- "دارایی پایه"	۱۱- "وجه تضمین اولیه"
۲- "قرارداد آتی پذیرش شده"	۱۲- "حداقل وجه تضمین"
۳- اندازه قرارداد آتی	۱۳- حداکثر هر سفارش
۴- استاندارد تحویل	۱۴- واحد قیمت
۵- ماه قرارداد آتی	۱۵- کارمزد معاملات
۶- حد نوسان قیمت روزانه	۱۶- نماد معاملاتی
۷- "دوره معاملات" شامل:	۱۷- ساعات معامله
- اولین روز معاملاتی	۱۸- "پیش پرداخت تحویل"
- آخرین روز معاملاتی	۱۹- سقف مجاز موقعیت های معاملاتی باز
۸- تاریخ تحویل	۲۰- جریمه ها
۹- محل تحویل	
۱۰- حداقل تغییر قیمت سفارش	

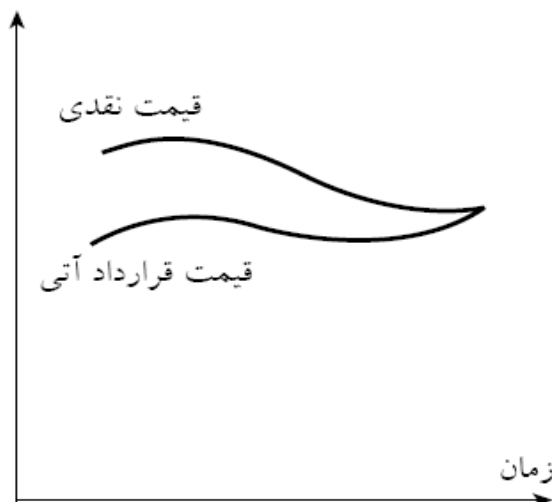
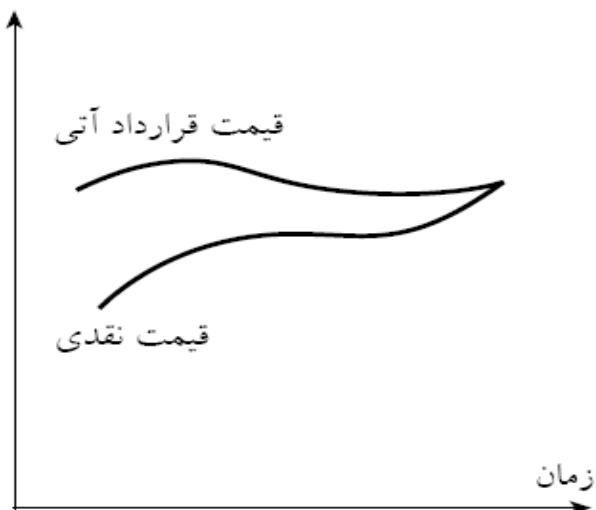
ادامه: مشخصات پیمان آتی

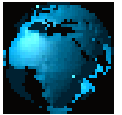
پایه و همگرایی قیمت‌ها

هرچه زمان سررسید قرارداد آتی نزدیکتر میشود، قیمت آتی به سمت قیمت نقدی میل می‌کند و در سررسید قرارداد آتی، قیمت آتی با قیمت نقدی برابر و یا خیلی نزدیک میشود.

مثالی برای همگرایی قیمت آتی با قیمت نقدی

به عنوان مثال مشتری در آخرین روز معاملاتی دارای ۴۰ موقعیت تعهدی خرید می‌باشد. قیمت تسویه آن روز ۸۵۰ و قیمت نقدی ۸۴۰ می‌باشد. فرض می‌کنیم خریدار اقدام به بستن موقعیت تعهدی خود نکند و وارد فرایند تحویل شود. اگر خریدار وجه لازم را به حساب خود واریز نکند (نکول کند) علاوه بر تفاوت قیمت نقدی و قیمت تسویه آخرین روز معاملاتی (که میزان $4000 = 40 \times 10 \times [840 - 850]$ می‌باشد) باید جریمه‌ای معادل یک درصد ارزش کل قرارداد براساس قیمت تسویه آخرین روز معاملاتی به نفع طرف مقابل پرداخت کند.
(یعنی میزان $3400 = 10 \times 1\% \times 40 \times 850$)

محدودیت های معاملاتی در بازارهای آتی

محدودیت های تغییرات قیمت روزانه

در بورس ایران و جهان در بسیاری موارد محدوده تغییرات روزانه قیمت را تعیین می کنند تا مانع نوسانات شدید قیمت ها شوند. هدف از ایجاد محدودیت در تغییرات روزانه قیمت ها، جلوگیری از نوسانات شدید قیمت، و بورس بازی منفی است.

محدودیت های موضع معاملاتی

محدودیت موضع معاملاتی نشان دهنده حداکثر تعداد پیمان های آتی است، که یک سفته باز میتواند داشته باشد؛ برای مثال، در قرارداد آتی سکه که در معامله می شود، در هنگام صدور قرارداد، ۱،۰۰۰ قرارداد است، به طوری که در هر ماه سررسید، حداکثر تعداد ۳۰۰ قرارداد باشد. هدف از این محدودیت ها، جلوگیری از تأثیر (نفوذ) بیش از حد سفته بازان بر بازار است.

ادامه محدودیت های معاملاتی در بازارهای آتی

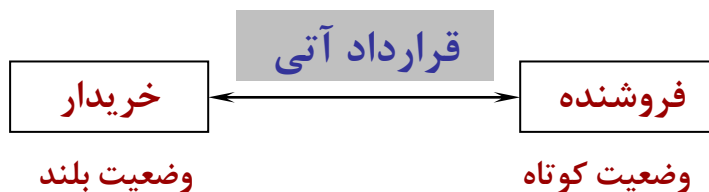
امکان اختلال در بازارهای آتی

موضع خرید در پیمان های آتی و احتکار دارایی:

به این صورت که گروهی سرمایه گذاران حجم عظیمی از قراردادهای آتی را خریداری می کنند و در کنار آن تلاش می کنند، تا عرضه کالای پایه را تحت کنترل خود درآورند. در زمان سررسید قرارداد آتی، این دسته از سرمایهگذاران موضع معاملاتی خود را نمی بندند. لذا ممکن است، تعداد قراردادهای آتی بیشتر از حجم کالای در دسترس برای تحویل باشد. نتیجه آنکه افرادی که موضع معاملاتی فروش را اتخاذ کرده بودند، تحویل فیزیکی کالا را امری مشکل میابند و از بستن موضع معاملاتی خود ناتوان و مستأصل میشوند. لذا قیمت های آتی و نقد بیش از حد افزایش مییابد.

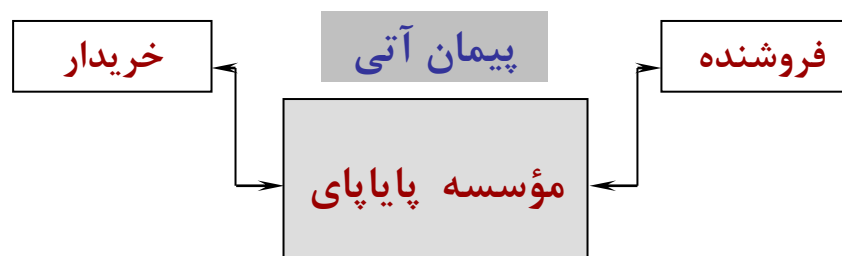

مقایسه قرارداد و پیمان آتی

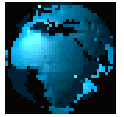
مشکلات قرارداد

- ✓ حجم معامله
- ✓ تاریخ معامله
- ✓ ریسک نکول
- ✓ ریسک نقدینگی
- ✓ عدم وجود بازار ثانویه

موضوع	پیمان آتی	قرارداد آتی
مکان انجام قرارداد	توافقنامه‌ای خصوصی میان دو طرف	قراردادی در بازار بورس
نوع قرارداد	غیراستاندارد	استاندارد
تاریخ تحویل	معمولاً همراه با تاریخ تحویل مشخص	همراه با دوره زمانی مشخص برای تحویل
نحوه تسویه	تسویه در زمان اتمام قرارداد	تسویه حساب روزانه
اتمام قرارداد	معمولاً به صورت تحویل یا تسویه حساب نقدی	معمولاً قرارداد قبل از تاریخ سررسید بسته می‌شود.
وضعیت قیمت	عدم شفافیت قیمت	شفافیت و در دسترس بودن قیمت
وضعیت طرفین قرارداد	نیاز به شناخت طرفین	عدم نیاز به شناخت طرفین
میزان ریسک	دارای ریسک اعتباری زیاد	دارای ریسک اعتباری کم

استانداردهای حسابداری

FASB 52

انتقال و تبدیل ارزهای خارجی

FASB 80

حسابداری قراردادهای آتی

FASB 133

حسابداری ابزار مشتقه و اقدامات پوشش ریسک

یک مثال از قرارداد آتی زعفران

آشنایی با موقعیت تعهد خرید و فروش در قرارداد آتی زعفران

قرارداد آتی، قراردادی است که فروشنده بر اساس آن متعهد می شود در سررسید معین، مقدار معینی از کالای مشخص را به قیمتی که الان تعیین می کنند، بفروشد و در مقابل طرف دیگر (خریدار) قرارداد متعهد می شود آن کالا را با آن مشخصات خریداری کند.

اصطلاحاً گفته می شود کسی که در بورس، قرارداد آتی را می خرد و خود را متعهد به خرید دارایی پایه در تاریخ معین می نماید، موقعیت تعهدی خرید اختیار نموده است و کسی که در بورس، قرارداد آتی را می فروشد و خود را متعهد به فروش دارایی پایه در تاریخ معین می نماید، موقعیت تعهدی فروش اختیار نموده است.

قراردادهای آتی زعفران چه مزایایی دارد؟

سرمایه گذار می تواند، با ورود به قرارداد آتی، دارایی خود را به قیمتی مشخص در آینده به فروش رساند.

با راه اندازی قراردادهای آتی زعفران، نوسانات بازار، تاثیری بر قیمت دارایی خریداری شده، نخواهد داشت و سرمایه گذار این دارایی را در زمان آینده، با قیمتی مشخص، به فروش خواهد رساند.

معافیت مالیاتی

با توجه به تبصره ۱ ماده ۷ قانون توسعه ابزارهای مالی، معاملات قراردادهای آتی در بورس کالای ایران مشمول معافیت مالیاتی می باشد.

اهرم مالی

یکی از مهمترین مزایای قرارداد آتی برای سرمایه گذاران در مقایسه با بازار نقدی وجود اهرم مالی است. معاملات قراردادهای آتی دربرگیرنده ریسک بالایی بوده و به معامله گران فرصت به دست آوردن سود زیادی را می دهد. بدین معنی که سرمایه گذار با اندکی سرمایه قادر است دارایی زیادی را تحت کنترل خود درآورد و با پرداخت مبلغ ناچیزی از کل ارزش یک کالا وارد یک قرارداد آتی می شود. برای مثال با اهرم مالی بازار آتی، افراد می توانند با مبلغ سرمایه برای ۱۰ کیلوگرم زیره سبز، بر روی ۱۰۰ کیلوگرم زیره گذاری کنند و سود ۱۰ برابری کسب کنند یا ۱۰ برابر زیان ببینند.

تضمین معاملات، نقد شونده‌گی و کشف نرخ عادلانه

تضمین معاملات توسط اتاق پایاپای بورس

اتاق پایاپای هر بورس نقش مهمی را جهت تضمین عملکرد مالی قراردادهای آتی معامله شده ایفا می‌کند و به عنوان پشتوانه قابل اطمینان برای طرفین معامله می‌باشد.

نقدشونده‌گی بالای معاملات

در قراردادهای آتی برای اینکه سرمایه‌گذار قادر به فروش قرارداد آتی باشد، نیاز به مالکیت آن ندارد و با عمل پیش فروش می‌تواند یک قرارداد آتی را در بازار بفروشد و در صورت نیاز به تحویل، آن را از بازار نقدی تهیه نماید که این امر میزان نقدشونده‌گی معاملات را تا حد بسیار زیادی افزایش می‌دهد.

کشف نرخ عادلانه

در این بازار تقابل عرضه و تقاضا منجر به کشف قیمت می‌شود همچنین به دلیل حجم بالای معاملات قیمت‌ها عادلانه و شفاف می‌باشد.

قرارداد آتی زعفران چه مشخصاتی دارد؟

هر قرارداد آتی که بر روی یک دارایی راهاندازی می‌شود، دارای مشخصاتی بوده که حاوی اطلاعات مهم در خصوص قراردادی است که افراد اقدام به معامله آن می‌کنند. در واقع ویژگی‌های اصلی قرارداد آتی مد نظر را بیان می‌کند.

هر مشخصات قرارداد آتی شامل مواردی از قبیل؛ نوع دارایی پایه و استاندارد کالا، اندازه قرارداد آتی، ماه قرارداد آتی، وجه تضمین اولیه، حد نوسان قیمت روزانه، دوره و ساعت معاملات، کارمزد معاملات و ... است. در زیر به بررسی برخی از مهمترین موارد مشخصات قرارداد می‌پردازیم؛

دارایی پایه: اصطلاحاً در قراردادهای آتی، کالا یا دارایی که قرارداد بر روی آن منتشر می‌شود را دارایی پایه می‌گویند. در قراردادهای آتی زعفران، زعفران رشته‌ای بریده ممتاز (نگین) دارایی پایه می‌باشد. در واقع تمامی افرادی که معاملات آتی زعفران در بورس کالای ایران انجام می‌دهند این نوع خاص از زعفران را معامله می‌کنند.

اندازه قرارداد: هر قرارداد آتی نشان دهنده حجم معینی از کالای مورد مبادله می‌باشد. به طور مثال اگر در قراردادهای آتی زعفران اندازه هر قرارداد معادل ۱۰۰ گرم باشد، یعنی فرد با خرید یک قرارداد آتی زعفران اقدام به خرید ۱۰۰ گرم زعفران نموده‌است.

ساعت معاملاتی: ساعات معامله قراردادهای آتی زعفران در روزهای شنبه تا چهارشنبه از ساعت ۱۲:۳۰ الی ۱۵:۳۰ خواهد بود.

ماه قرارداد: ماهی است که در آن قرارداد آتی زعفران سررسید می‌شود. به طور مثال اگر در تاریخ ۱۳۹۷.۰۲.۰۱ قرارداد آتی زعفران با سررسید ۲۴ تیر ماه ۹۷ راهاندازی شود. یعنی از اول اردیبهشت ماه تا ۲۴ تیر ماه ۹۷ امکان انجام معامله بر روی این نماد وجود خواهد داشت.

قیمت تسویه روزانه: قیمتی است که روزانه جهت به روز رسانی حساب‌ها توسط بورس محاسبه و اعلام می‌گردد. و بر اساس این قیمت تسویه سود و زیان معاملات مشتری محاسبه و به حساب وی واریز می‌گردد.

حد نوسان قیمت روزانه: در معاملات آتی زعفران در هر روز معاملاتی نسبت به روز معاملاتی قبل حداکثر تا (مثبت یا منفی ۳ درصد) با توجه به قیمت تسویه روز قبل امکان تغییر قیمت وجود خواهد داشت.

وجه تضمین اولیه: درصدی از ارزش قرارداد است که جهت تضمین ایفای تعهدات مشتریان برای ایجاد یک موقعیت تعهدی اخذ می‌گردد. به طور مثال اگر وجه تضمین اولیه قراردادهای آتی زعفران، معادل ۱۰ درصد ارزش یک قرارداد باشد یعنی فرد A برای خرید یک قرارداد آتی باید حدود ۵۰ هزار تومان به عنوان وجه تضمین اولیه در حساب خود داشته باشد و این مقدار همان موجودی اولیه او برای شروع معاملات خواهد بود.

منابع

کتاب:

- فصل ۴ کتاب مبانی مهندسی مالی و مدیریت ریسک اثر دکتر راعی
- فصل ۱۱ قراردادها و پیمان های آتی کتاب مدیریت سرمایه گذاری پیشرفته اثر دکتر رضا راعی و دکتر احمد پویان فر
- وبسایت های معتبر:
  - فارسی :
  - بورس کالای ایران
  - کارگزاری آگاه
  - خبرگزاری مهر اقتصاد
  - کارگزاری بورس بیمه ایران
  - خارجی: